

Osvrt na knjigu Nine Mikšić „Moja ruska povijest“

Piše: prof. dr. sc. Stjepan Heimer

Ova opširna knjiga od 527 stranica, bogato ilustrirana fotografijama, objavljena 2015. godine u vlastitoj nakladi autorice, saga je o jednoj švedsko-rusko-hrvatskoj obitelji koja obuhvaća vremenski raspon od više od 150 godina, od druge polovice 19. stoljeća do danas. Životna priča koju bi velikim dijelom, osim brojnih detalja mogle potpisati mnoge izbjegličke obitelji prošlog vremena, a prema aktualnim zbivanjima zadnjih godina vjerojatno i izbjegličke obitelji od sada prema budućnosti.

Čitajući, stječe se dojam da je gospođa Mikšić pristupila pisanju ove knjige vođena velikim osjećajem pripadnosti i ljubavi prema svojim precima, užoj obitelji i posebno prema sinu Borisu kojem je posvećena ova knjiga i najveći dio životne priče.

Naravno, neću prepričavati Nininu životnu priču, već vam samo istaknuti bitne periode i zbivanja koja počinju u vremenima prije i nakon njenog rođenja, a značajno određuju živote ne samo prethodnih već i kasnijih generacija.

Povijest sage počinje s autoričinim pradjedom Gustavom Henriksenom (ruski Genriksen), koji je u doba razvoja Rusije nakon cara Petra Velikog, kao i mnogi drugi Šveđani došao u Rusiju vidjevši mogućnost dobrog rada i razvoja posla. Među petero djece od kojih su neki završili fakultete, bio je i autoričin djed Vladimir, koji je bio upravitelj grofovskog imanja, a kasnije živio u Kijevu. Djed Vladimir imao je sa suprugom Evgenijom Zalotnickajom troje djece, od kojih su otac Sergej, njegova supruga Aleksandra Radecki te teta Nina tokom revolucije emigrirali u Jugoslaviju (tada Državu SHS). Treba naglasiti da su svi spomenuti Rusiju smatrali svojom domovinom i bili privrženi tadašnjem carskom sustavu. Otac je od rane mladosti bio sklon vojnoj službi te je nakon vojne škole bio časnik carske vojske i emigrirao je 1920. Majka Aleksandra školovala se je u prestižnoj odgojnoj ustanovi za djevojke, Smoljnom institutu. Revolucija je ukinula Smoljni institut, a polaznice su u pravilu emigrirale. Majka se je naposljetku našla u Zagrebu gdje je upoznala svog budućeg supruga Sergeja Genrihsena.

Mislim da vam ne moram prenositi retke koji opisuju nesreću i patnje vojnih i civilnih izbjeglica, jer su one slične stotinama tisuća suvremenih obitelji koje su zbog rata i promjene režima morali napustiti svoju domovinu i cjelokupni imetak.

Autorica Nina Mikšić rođena je 1923. godine u Sloveniji. Njena je obitelj kraće vrijeme živjela u Murskoj Soboti gdje je otac radio u carinskoj službi. Kasnije obitelj seli u Delnice i nakon kraćeg vremena nastanjuje se u Karlovcu, u kojem je postojala i djelovala velika skupina izbjeglih Rusa, tzv. ruska kolonija Život u Karlovcu doživljen očima male Nine najbolje označava podnaslov „Zlatne rijeke moga djetinjstva“.

Nakon nekog vremena preselili su se u primjereniji stan s ugodnim susjedima. Šira obitelj također se je sa svojom djecom doselila u Karlovac pa je mala Nina imala društvo s kojim se je mogla igrati. Roditelji su se uspjeli zaposliti što je značajno doprinijelo prema skromnom obiteljskom standardu. Polaskom u školu i tokom školovanja Nina je stekla prijatelje za cijeli život. Rusi iz kolonije su se dosta družili s ciljem da se ne zaboravi ruski jezik, povijest i kultura i promovirali međusobnu solidarnost. Grad Karlovac u to se je vrijeme intenzivno razvijao, što je pogodovalo sveukupnom ekonomskom, društvenom i kulturnom životu.

Nininoj obitelji pomagali su i ljudi iz Hrvatske, te su ta prijateljstva nastavile i slijedeće generacije.

Karlovačke škole bile su po svojoj izvrsnosti nadaleko poznate. Niže razrede osnovne škole Nina pohađala u Karlovcu, da bi dvije prve godine viših razreda boravila u Ruskom institutu u Beloj Crkvi. Odvojenost od roditelja i prijatelja teško joj je palo. Ipak se je vratila u Karlovac i nastavila školovanje u znamenitoj Kraljevskoj gimnaziji, koja je osnovana 1868. i koju su vodili franjevci. Nakon 1. Svjetskog rata u novoj kraljevini gimnazija postaje Državna realna gimnazija i slovila je kao jedna od najstrožih i najuglednijih u čitavoj državi.

Naglašeno je kako je u međuratnoj Jugoslaviji Karlovac imao izuzetno razvijen društveni i kulturni život zahvaljujući kinima, plesnjacima, zabavama i čajankama u Zorinom domu, koji je mladima omogućio široki psihosocijalni razvoj. Jedinstvena kružna šetnica oko tvrđave doprinijela je njihovom bližem druženju i razvoju prijateljstva i ranih emocionalnih odnosa.

Na jednom od plesova Nina je upoznala svog budućeg supruga Stjepana Mikšića, premda joj u to vrijeme tako nešto nije bilo niti na kraj pameti. Nastavili su se sastajati i družiti se kao prijatelji sa zajedničkim interesima. Krajem 30-ih u Europi rat je zahvatio više zemalja i u zraku se je osjećalo njegovo približavanje. Došao je i prekinuo najljepše doba mladosti i života. Stjepan je nakon proglašenja NDH postao hrvatski časnik i avijatičar. Nina i on viđali su se početkom rata kada bi dolazio s fronte.

Nina je upisala studij stranih jezika na Filozofskom fakultet u Zagrebu, na koji je prestala odlaziti kada su partizani prekinuli željeznički promet.

Ovaj rat nije šibao samo vojnike, već su gladu, strahom i neizvjesnošću bili zahvaćeni i obični građani. Rat je donio sveopću bijedu. Oni skloni novoj državi manje su se plašili za svoje živote, ali su imali prilike svjedočiti o nestajanju mnogih sugrađana koje nikada više nisu vidjeli. Razvojem partizanskog pokreta fronta se je sasvim približila Karlovcu i grad je u više navrata bombardiran. Neki od Nininih dotadašnjih prijatelja otišli su u partizane, o čemu nitko iz njezine obitelji odgajane u potpuno suprotnoj ideologiji na takvo nešto nije niti pomišljao. Dapače, otac je početkom 1943, kao i mnogi drugi ruski emigranti, pristupio Ruskom obrambenom korpusa, koji je uključen u jedinice Wehrmachta u Sovjetskom savezu, a kojeg je na koncu slomila Crvena armija.

Kapitulacijom Njemačke završen je u Europi 2. Svjetski rat, NDH je nestala i partizani su ušli u oslobođene hrvatske gradove. Pripadnici hrvatskih kvislinških postrojbi vraćali su se u svoja bivša prebivališta, a nova vlast je, kao što to biva nakon svih ratova, provodila odgovarajuće mjere prema tzv. narodnim neprijateljima. Tako je i Ninin otac s grupom svojih suboraca, kao i brojni drugi, osuđen i strijeljan u srpnju 1945.

Nina seli u Zagreb i nosi sa sobom uspomene na dane svoga djetinjstva i mladosti provedene u gradu sa četiri rijeke i bolno sjećanje na rat, bijedu i gubitak oca.

Za Ninu i preživjele članove obitelji neposredni poslijeratni period nije bio lagan. Osim straha od komunizma, od kojeg su prethodnici obitelji pobjegli iz Rusije, kao i kod mnogih drugih obitelji, siromaštvo, nedostatak hrane i drugih potrepština karakterizirao je i aktualno stanje. Ipak, kao i drugi, preživljavali su s onim do čega su mogli doći, a život su im olakšali i paketi UNRRA-e.

Ninin daljnji život odredila je sudbina Stjepana Mikšića. Temeljem informacija i sugestija visokog časnika Hrvatske vojske, Stjepan je sa svojom satnijom ostao na pola puta do

Bleiburga, u Celju, gdje su svi bacili odore i postali civili te se vratili u svoja prebivališta. Stjepan se je skrivao kod svog zagrebačkog prijatelja, ali tokom jednog izlaska na ulicu prepoznali su ga i uhapsili njegovi bivši karlovački prijatelji, sada pripadnici OZN-e. Nakon višednevnog ispitivanja, za razliku od mnogih koji su pogubljeni, Stjepan je zahvaljujući jednom od svojih kolega, a sada visokom partijskom dužnosniku, otpremljen u Makedoniju na odsluženje kazne, tokom koje je radio u sanitetu.

Na jednom od dopusta s prisilnog rada, prst sudbine odredio je slučajni susret Nine i Stjepana u Zagrebu, a koji je odredio njihovu daljnju zajedničku sudbinu. Tokom svakog daljnjeg dolaska čitavo su vrijeme bili zajedno. Nakon odsluženja kazne, zapošljavanja u Gospiću (imao je administrativnu privremenu zabranu zapošljavanja u Zagrebu) i kasnijeg dolaska kod svoje sestre na Trešnjevci, Stjepan se je brzo oporavljao od posljedica života u internaciji i preboljele malarije. Usprkos odvojenosti, neimaštini, nedostatku stana, akutnim zdravstvenim problemima i teškim uspomnama, mladi se je par odlučio na vjenčanje. Stjepan se je uspio zaposliti u Ministarstvu šumarstva i to je bio jedan veliki pozitivni događaj. Stjecali su nove prijatelje i život je polako poprimao ružičasti ton. Tome je značajno doprinijela moralna i materijalna pomoć Stjepanove obitelji, koja je živjela u Švarči u Karlovcu i koja je mogla odvajati i dio hrane i potrepština za mladi par.

Izuzetnu sreću i ljubav Nini i Stjepanu podarilo je rođenje sina Borisa, premda su i dalje bili podstanari i vrlo su skromno živjeli. Uz sve kućanske obveze Nina je nastavila i diplomirala studij jezika. Stjepan je uz rad studirao ekonomiju i nakon završetka dobio bolji i unosniji posao šefa računovodstva u šumarskom projektnom birou. Uz Ninine prihode od davanja satova jezika ipak je bilo lakše. Važna je stvar bila i Ninin dobitak državljanstva, kojeg je stekla udajom. Do tada je bila apolit i bez državljanstva i dokumenata koji bi joj omogućili zaštitu i zaposlenje.

Od sada na dalje glavni je cilj bio steći svoj stan. Kako se nisu mogli nadati dobivanju društvenog stana, odlučili su odvajati dio prihoda za kupnju vlastitog stana, što su nakon mnogo godina uspjeli realizirati.

U međuvremenu su Ninini majka i sestra, koje su njenoj obitelji bile od velike pomoći, odlučili odseliti u Južnu Ameriku u Brazil, obostrano potišo strahujući da se više nikada neće vidjeti.

Daljnji dio životne priče o poboljšanju standarda, kupnji nevelikog stana u Zagrebu, a kasnije i vikendice na Lošinju, posvećen je Borisovom odrastanju, školovanju i kasnijem uspješnom poslovnom i osobnom životu. Boris je bio izuzetno sklon sportu, bio je odličan učenik i student.

Drago mi je da Nina ističe kako je Boris pohađao znamenitu V. gimnaziju u Klaićevoj ulici, jer sam i ja jedan od ponosnih učenika te škole, (tada V. gimnazija „Bogdana Ogrizovića“. Bogdan Ogrizović je bio profesor fizike, član KPH. Ustaše su ga uhitile i s grupom aktivista 20.12. 1943. objesile u Dotršćini. Taj je datum do 1990. bio Dan škole).

To je ujedno bilo vrijeme kada je obitelj Mikšić živjela mirno, sigurno i sretno. To je bilo vrijeme putovanja po Europi, posjeta mnogim zemljama Starog kontinenta i Nininih službenih odlazaka i boravka na stručnim seminarima u zemlji i inozemstvu. Ta dodatna edukacija doprinijela je povećanju kvalitete podučavanja stranih jezika domaćih učenika i studenata.

Nakon diplomiranja Boris se je ubrzo oženio i nakon Hrvatskog proljeća 1971. u kojem je aktivno sudjelovao, odlučio se je za odlazak u SAD u Minnesotu. Svojim znanjem i marljivošću uspio je konkurirati brojnim mladim domaćim inženjerima i onima koji su došli iz različitih dijelova svijeta. Polako je postizao vrlo uspješnu poslovnu karijeru, osnovao više vlastitih firmi diljem SAD i omogućio svojoj obitelji i roditeljima vrlo pristojan život. Osim povećanja životnog standarda, roditeljima je omogućio brojna putovanja, prvenstveno u Južnu i Sjevernu Ameriku.

Treba naglasiti, da Boris nikada nije zaboravio i zanemario svoj odnos prema domovini Hrvatskoj. Mnogo je snage i sredstava posvetio stvaranju Republike Hrvatske i pomagao je tokom Domovinskog rata. Time je zaslužio i položaj konzula RH. Uz ostalo je, kao pomoć Hrvatskoj, izgradio tvornicu u Belom Manastiru

Odlaskom u mirovinu Nina i Stjepan imali su pred sobom još niz ugodnih godina sve dok se kod Stjepana nisu pojavili simptomi srčane bolesti, koji su usprkos vrhunskoj medicinskoj skrbi polako napredovali. Njegov odlazak 2008. teško je pogodio Ninu i djecu, ali ju je tješila Churchillova misao: „Iz napaćenog srca crpit ćemo nadahnuće i snagu da nastavimo dalje“. Sukladno tome, Nina je usprkos tuzi i bolu nastavila život bez Stjepana, život koji je je bio i dalje ispunjen putovanjima i ljubavlju prema djeci i unucima.

Gotovo pola knjige posvećeno je aktivnostima sina Borisa u Hrvatskoj i Americi. Između ostalog, Boris se je kandidirao na parlamentarnim izborima 2003. i 2007. te za predsjednika Republike Hrvatske 2006. godine. no, usprkos brojnim glasovima nije uspio osvojiti niti Markov trg niti Pantovčak.

Izostavit ću veliko dio knjige posvećen životu i aktivnostima voljenog sina Borisa, je to dominantno nije život Nine Mikšić, iako je njeno prisustvo u životu djece bilo značajno.

„Moja ruska povijest“ Nine Mikšić lepeza je obiteljskih i društvenih zbivanja tokom i između turbulentnih godina 20. i početka 21. stoljeća. To su vremena koja bi mogle opisivati nebrojene europske obitelji, a koje dobrim dijelom nisu imale takav sretan završetak.

U ovoj se knjizi sinusoidnim tokom opisuju tužni i lijepi događaji u životu autorice Nine Mikšić, koji korijene vuče iz doba carske Rusije i proteže se do današnjih dana. Ne zaboravite, da je Nina rođena 1923. a sada je 2021. To je dugi i zbivanjima bogati život, koji nam je u ovoj knjizi detaljno predstavljen u svojoj punoći. Uz obiteljsku sagu, čitatelji će dobiti uvid u bitne društvene i političke vjetrove prije i tokom ruske revolucije, te na ovim prostorima tokom država koje su se izmjenjivale o dvadesetih do danas.

Dozvolite mi na kraju da izrazim svoje zadovoljstvo što sam imao priliku upoznati turbulentan život jedne obitelji i divljenje prema ljubavi koju je Nina Mikšić iskazala prema svim članovima svoje obitelji, ali i prema svojoj novoj domovini. Uzmite ovu knjigu i čitajte je. Obogatit ćete svoja sjećanja i obnoviti dio nedavne i suvremene povijesti prvenstveno bivše i sadašnje Hrvatske.